

УДК 378.811:004.5

**ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ
СОЦІАЛЬНОЇ МЕРЕЖІ «ВКОНТАКТЕ»
ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
МОВНОЇ ОСВІТИ**

Старова О.О., канд. філол. наук (Харків)

У статті запропоновано аналіз ресурсів соціальної мережі «ВКонтакте» з огляду на можливості їх використання в системі мовної освіти. Окреслено основні інструменти, параметри й функції віртуального навчального середовища в соціальній мережі, визначено позитивні й негативні аспекти його застосування для формування комунікативної компетенції.

Ключові слова: віртуальне навчальне середовище, інформаційні технології, мовна освіта, соціальна мережа.

Старова Е.А. Использование ресурсов социальной сети «ВКонтакте» для повышения эффективности языкового образования. В статье предложен анализ ресурсов социальной сети «ВКонтакте» с точки зрения возможностей их использования в системе языкового образования. Охарактеризованы основные инструменты, параметры и функции виртуального учебного пространства в социальной сети, определены позитивные и негативные аспекты его использования для формирования коммуникативной компетенции.

Ключевые слова: виртуальное учебное пространство, информационные технологии, социальная сеть, языковое образование.

Starova O.O. Use of the Social Networking Website “VKontakte” Resources for Improving the Effectiveness of Language Education. The article is devoted to the analysis of the social networking website “VKontakte” resources with the point of view of their possible appliance in the language education system. The author describes the main creative tools, features and functions of the virtual learning space of the social networking website, outlines merits and demerits of its use for the communicative competence formation.

Key words: information technology, language education, social networking, virtual learning space.

Соціальні мережі – «інтерактивні веб-сайти, які являють собою автоматизоване соціальне середовище» [1] – разом з іншими новітніми інформаційними технологіями стали невід’ємною складовою культури ХХІ ст. Усуваючи географічні, соціальні, психологічні та інші обмеження, ці інтернет-ресурси надають безмежні можливості для безперервного спілкування, відкривають світ людині, а людину – світу, дозволяють швидко й без перешкод здобувати безліч різноманітної інформації. Цим зумовлена значна популярність соціальних мереж в усьому світі, зокрема в Україні. Наразі найбільш популярними в нашій державі є ресурси «ВКонтакте», «Facebook», «Мой мир» «Однокласники», «Twitter», причому переважає серед їхніх користувачів саме молодь віком від 16 до 24 років [2, 3, 4].

«Соціальна активність» школярів і студентів в Інтернеті спричинилася до того, що наразі українські педагоги починають розглядати віртуальний простір як «інструмент навчальної роботи» [5:174], що має значний потенціал [6]. Адже соціальні мережі, будучи безкоштовним ресурсом, легко забезпечують створення «комфортного і звичного для студентів [і школярів – **О.О. Старова**] середовища», мають «широкий діапазон можливостей і форм взаємодії», відкривають перспективу «організації безперервного навчання» [1]. Відповідно сучасний педагог, щоб не втрачати порозуміння зі своєю аудиторією, має опановувати можливості, які надає віртуальне спілкування, для реалізації своїх професійних цілей. На актуальність цього завдання вказують зарубіжні та вітчизняні дослідники, зокрема Е. Діких, Ю. Дюлічева, С. Івашнова, Л. Карташова, О. Клименко, О. Малярчук, С. Мигович, Г. Можаяєва, О. Науменко, О. Саттарова, А. Светлорусова, Н. Тверезовська, В. Черненко, А. Фещенко, Б. Шеннон та ін. Однак при цьому

дослідники окреслюють проблему в загальних рисах, не розглядаючи докладно ресурси окремих мереж і механізм їх упровадження в навчальний процес. Тож наразі вважаємо надзвичайно актуальним освоєння інструментарію зі створення навчального середовища в соціальних мережах.

Анкетування, яке ми провели серед 200 курсантів і студентів першого, другого й п'ятого курсів денної форми навчання Національного університету цивільного захисту України, у якому викладаємо курси української та англійської мов за професійним спрямуванням, засвідчило, що 87 % респондентів мають доступ до Інтернету і є активними користувачами соціальних мереж «ВКонтакте» і «Facebook», причому перевагу було віддано ресурсу «ВКонтакте» через зручніший, на думку опитуваних, інтерфейс та більше різноманіття можливостей. На запитання анкети, чи сприятиме використання соціальних мереж підвищенню ефективності навчального процесу й полегшенню взаємодії з викладачем, позитивну відповідь дали 72 % респондентів.

З огляду на це, на нашу думку, соціальна мережа «ВКонтакте» має значний потенціал для створення особливого навчального простору, призначеного для поглиблення співпраці між викладачем і його підопічними, широкого застосування новітніх методів навчання і вдосконалення мовленнєвої компетенції. Відповідно **метою** статті є розгляд ресурсів цієї соціальної мережі в ракурсі конструювання віртуального середовища взаємодії між викладачем та його аудиторією для забезпечення мовної освіти.

Розглянувши структуру «ВКонтакте», ми дійшли висновку, що ця мережа дозволяє педагогові контактувати з підопічними у два способи:

1) створити власний відкритий для інших користувачів акаунт (тобто особисту сторінку) і розміщати на ній необхідну навчальну інформацію (фотографії, відео, презентації, текстові файли), а також спілкуватися зі студентами в режимі приватних повідомлень (оголошення, відповіді на запитання тощо);

2) заснувати спеціалізовану групу (спільноту) і діяти в її межах.

На нашу думку, другий варіант є більш прийнятним і зручним, оскільки не порушує меж приватності, робить інформацію й спілкування колективними й максимально відкритими. Окрім того, формат групи

дозволяє компактніше й наочніше розміщати в мережі різноманітні навчальні матеріали, повідомлення й оголошення, адже інтерфейс «ВКонтакте» є з цієї точки зору надзвичайно комфортним. Розглянемо його можливості докладніше.

Шаблон групи «ВКонтакте» являє собою сторінку з провідними розділами «Назва», «Опис», «Останні новини», «Фотографія спільноти», «Обговорення», «Учасники», «Фотографії», «Фотоальбоми», «Аудіозаписи», «Відеозаписи», «Документи», «Стіна», «Посилання», «Контакти».

Засновник групи (який, звичайно, має бути зареєстрований у соціальній мережі «ВКонтакте») автоматично стає її адміністратором, тобто отримує виняткове право наповнювати ресурс інформацією за поданими опціями й оперативно редагувати її. Посилання на особисту сторінку адміністратора міститься в розділі меню «Контакти». За бажання адміністратор може «призначити» собі одного чи кількох помічників із числа студентів або колег і в налаштуваннях групи відкрити їм доступ до її редагування.

Поля «Назва», «Опис», «**Фотографія спільноти**» дозволяють викладачеві створити індивідуальний образ свого віртуального навчального середовища, дібравши для нього назву, вказавши мету, завдання й окресливши цільову аудиторію. Головна фотографія групи покликана візуально доповнити цю інформацію. Додатково опція «**Фотографії**» дозволяє за бажання створити стрічку з провідних ілюстративних матеріалів спільноти. Поле «**Останні новини**» наочно відображає повідомлення й оголошення, які робить адміністратор. У розділі «**Учасники**» вказано загальну кількість осіб, які увійшли до складу віртуальної спільноти, і подано посилання на їхні особисті сторінки, що дозволяє за потреби зв'язатися з будь-яким членом групи в режимі приватних повідомлень.

Розділи «**Фотоальбоми**», «**Аудіозаписи**», «**Відеозаписи**», «**Документи**» дозволять швидко й зручно розміщувати в групі всю необхідну інформацію, наприклад електронні версії підручників і посібників, тексти лекцій, завдання й матеріали до практичних занять; відеоуроки й аудіокурси з будь-якої мови, навчальні й художні фільми, сюжети, аудіозаписи й ілюстрації, які розширюють міжпредметні зв'язки й сприяють досягненню виховних цілей, пожвавлюють та урізноманітнюють навчальний процес. Усі ці матеріали будь-який

учасник групи може або переглянути, або скопіювати на свою сторінку «ВКонтакте», або завантажити на власний комп'ютер чи телефон. Посиліне інформативність групи опція **«Посилання»**, за допомогою якої адміністратор має змогу розмістити в ній вказівки на інші групи й сторінки «ВКонтакте», які можуть бути цікаві цільовій аудиторії.

Надзвичайно багато можливостей відкривають для викладача такі розділи віртуальної спільноти, як **«Обговорення»** й **«Стіна»**. У полі **«Обговорення»** адміністратор може створювати різноманітні теми (наприклад, **«Відпрацювання практичних занять»**, **«Екскурсія до Харківського літературного музею»**, **«Мовні цікавинки»**, **«Наші творчі роботи»**, **«Завдання для проектів»**, **«Ваші запитання»** тощо), до обговорення яких у режимі доступних для загального перегляду повідомлень має змогу долучитися будь-хто з учасників групи (або навіть будь-який користувач «ВКонтакте», якщо група є відкритою, тобто доступ до неї не обмежений у налаштуваннях). На «стіні» групи, розташованій дуже зручно по центру сторінки, адміністратор і будь-хто з учасників мають можливість залишати оголошення й повідомлення, за бажання супроводжуючи їх відео-, фото- та аудіоматеріалами. Загалом обидві названі опції сприяють налагодженню контакту й підтриманню зв'язку між викладачем-адміністратором та студентами-учасниками спільноти, реалізації креативного потенціалу й удосконаленню мовної компетенції останніх.

Окрім загальних інформаційних розділів, на сторінці групи «ВКонтакте» наявні пункти меню, які максимально спрощують роботу адміністратора: **«Керування спільнотою»**, **«Статистика спільноти»**, **«Запросити друзів»**, **«Рекламувати спільноту»**, **«Розповісти друзям»**. Так, за допомогою опції **«Керування спільнотою»** адміністратор може редагувати назву й опис групи, відкривати або обмежувати доступ до всіх її матеріалів, за потреби видаляти або долучати до «чорного списку» окремих учасників, додавати або прибирати посилання на інші групи. Здійснювати моніторинг активності учасників дозволяє пункт меню **«Статистика спільноти»**, що містить графіки й діаграми, які відображають щоденну й щомісячну кількість відвідувачів, їхню вікову, статеву та локаційну диференціацію, кількість учасників, які вступили або вийшли зі спільноти, а також активність в обговореннях, розміщенні матеріалів на «стіні» й динаміку перегляду різних розділів. За допомогою

такої статистики можна швидко з'ясувати, яка інформація і які види діяльності в межах спільноти викликають в учасників найбільший інтерес. Дані цього пункту меню, на нашу думку, є надзвичайно корисними для кращого знайомства викладача з аудиторією, коригування й оптимізації роботи з нею.

Популяризації спільноти слугують такі опції, як **«Запросити друзів»**, **«Рекламувати спільноту»**, **«Розповісти друзям»**, за допомогою котрих адміністратор має змогу запросити до групи будь-кого зі списку «друзів» «ВКонтакте», надіслати рекламні повідомлення потенційно зацікавленому прошарку користувачів соціальної мережі або ж викласти інформацію про спільноту на власній сторінці.

Отже, як бачимо, інтерфейс «ВКонтакте» справді надає надзвичайно багато можливостей для створення віртуального навчального середовища, придатного для багатогранної реалізації мовної освіти.

4 листопада 2013 року з метою застосування ресурсів цієї соціальної мережі у викладанні української мови ми заснували в ній для курсантів та студентів Національного університету цивільного захисту України (спеціальності «Пожежна безпека», «Хімічна технологія», «Цивільний захист») експериментальну профільну групу під назвою **«Українська без помилок»** (адреса сторінки: <http://vk.com/club60648526>). Курсантам і студентам університету було повідомлено про появу такого ресурсу, його можливості й особливості функціонування, і за час існування спільноти в ній зареєструвалося 82 зі 129 осіб, у яких ми викладаємо українську мову за професійним спрямуванням. При цьому згідно зі статистичними даними активність у групі перебуває на високому рівні (від 3 до 17 переглядів за день протягом семестру; 70–90 переглядів за день під час залікового тижня). Найбільш популярними є розділи **«Обговорення»** й **«Документи»**, оскільки саме в них учасники мають змогу дізнатися завдання до практичних занять і для самостійного опрацювання, переглянути теоретичні матеріали й зразки робіт, поставити викладачеві запитання.

За час функціонування групи ми досягли таких позитивних результатів:

1. Значно збільшився ступінь інформативності, мобільності й упорядкованості навчального процесу, оскільки викладач і його

вихованці перебувають «на зв'язку» не лише під час занять чи консультацій за розкладом, а можуть швидко сконтактуватися в мережі і з'ясувати всі виниклі запитання. Окрім того, викладач має змогу розміщувати в мережі будь-які оголошення й повідомлення, що стосуються навчального процесу з дисципліни.

2. Вдалося налагодити контакт між різними поколіннями, оскільки спілкування через соціальну мережу є в сприйнятті студента (курсанта) модним, стильним, сучасним. Цими характеристиками молодь починає наділяти свого викладача та навчальну дисципліну, яка «вийшла» в Інтернет. Також у курсантів та студентів почасти зник страх перед педагогом: викладача почали сприймати як старшого товариша, цікавого співрозмовника, фахівця-консультанта.

3. Уведення навчального компонента в спілкування через соціальну мережу сприяло підвищенню успішності курсантів і студентів, оскільки вони дістали змогу в разі відсутності на занятті швидко дізнаватися завдання й отримувати теоретичний матеріал у точному формулюванні, а отже, максимально ефективно відпрацьовувати пропущені заняття, а також мобільно діставати додаткові завдання для підвищення підсумкових оцінок. Окрім того, спілкування у форматі повідомлень у соціальній мережі забезпечило розвиток комунікативної компетенції, дозволяючи викладачеві коригувати помилки підопічних у режимі онлайн.

Загалом ми переконалися, що застосування ресурсів соціальної мережі значно сприяє поглибленню та урізноманітненню співпраці викладача і його аудиторії, суттєво підвищує ефективність навчального процесу з опанування української мови. Звичайно, у такого формату роботи є й негативні аспекти. Так, наразі не всі студенти й курсанти нашого університету мають технічні можливості, потрібний рівень комп'ютерної грамотності або час працювати в Інтернеті. Водночас дистанційне виконання завдань несе в собі певний ризик: викладач не може бути цілком упевнений, що його вихованець працював без сторонньої допомоги. Також адміністрування групи «ВКонтакте» потребує часу й творчості педагога, до того ж елементарно бракує «науково обґрунтованих методичних рекомендацій» [2:16] у цій сфері. Однак, на нашу думку, ці проблеми можна розв'язати, якщо викладач проведе необхідну дослідницьку, методичну й організаційну роботу,

а також уміло й помірковано поєднуватиме віртуальне спілкування зі своїми вихованцями з реальним.

Отже, соціальна мережа «ВКонтакте» справді відкриває цікаві можливості для небайдужого й творчого педагога. На нашу думку, цей ресурс варто використовувати як для навчання мов, так і у викладанні будь-якої дисципліни в середній і вищій школі з метою оновлення системи освіти, її наближення до реалій, у яких формується сучасний молодий українець.

ЛІТЕРАТУРА

1. Диких Э.Р. Об использовании социальных сетей в образовании [Электронный ресурс] / Элина Родионовна Диких // Сибирская ассоциация консультантов. Заочные науч.-пед. конференции, 2009. – Режим доступа : <http://sibac.info/index.php/2009-07-01-10-21-16/2968->.
2. Івашнюва С.В. Використання соціальних сервісів та соціальних мереж в освіті / С.В. Івашнюва // Наук. записки НДУ ім. М. Гоголя. – Сер. : Псих.-пед. науки. – 2012. – № 2. – С. 15–17.
3. Клименко О.А. Социальные сети как средство обучения и взаимодействия участников образовательного процесса / О.А. Клименко // Теория и практика образования в современном мире : Материалы междунар. науч. конф. (г. Санкт-Петербург, февраль 2012 г.). – СПб. : Реноме, 2012. – С. 405–407.
4. Мигович С.М. Роль і місце соціальних мереж у формуванні освітньо-інформаційного середовища аграрних університетів [Електронний ресурс] / С. М. Мигович, Н. Т. Тверезовська. – Режим доступу : http://www.mnau.edu.ua/files/02_02_01_10/mygovich/2012-mygovich-rmsm.pdf.
5. Можаяева Г.В. Использование виртуальных социальных сетей в обучении студентов-гуманитариев / Г.В. Можаяева, А.В. Фещенко // Информационный бюллетень Ассоциации «История и компьютер». — Вип. 36. Материалы XII конференции АИК (октябрь 2010 г.). – М. : МГУ, 2010. – С. 174–175.
6. Светлорусова А.В. Роль віртуальних співтовариств у формуванні інформаційно-комунікаційної компетентності старшокласників / А.В. Светлорусова // Звітна наукова конференція Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України : Матеріали наукової конференції. – К. : ІТЗН НАПН України, 2011. – С. 30–32.